

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŐI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŐKANLIĐI

BELÇİKA AYRIMCILIKLA MÜCADELE REHBERİ

NEESAM

Nefret Suçları ve
Ayrımcılıkla Mücadele

İçindekiler

AYRIMCILIK NEDİR?	4
AYRIMCILIĞA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER NELERDİR?	6
AYRIMCILIK TÜRLERİ NELERDİR?	12
HANGİ ŞARTLAR ALTINDA AYRIMCILIK YAPILMASI MÜMKÜNDÜR?	14
EN SIK RASTLANAN AYRIMCI UYGULAMALAR NELERDİR?	16
TAKİP EDİLMESİ GEREKEN SÜREÇLER VE BAŞVURULACAK YASAL MERCİLER NELERDİR?	20
KURUMSAL AKTÖRLER KİMLERDİR?	24
BAZI EMSAL KARARLAR.....	26

AYRIMCILIK NEDİR?

Ayrımcılık, bir kişinin kişisel özelliklerine dayalı olarak haksız veya eşit olmayan muamele görmesidir.

Belçika ayrımcılıkla mücadele mevzuatı, bir kişi veya gruba karşı ayrımcılığı, tacizi, nefret söylemini veya nefret suçlarını kapsar.

01

AYRIMCILIĞA İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER NELERDİR?

Anayasanın 10 ve 11. maddeleri, Belçikalıların kanun önünde eşit olduğunu hüküm altına almaktadır.

Madde 10. Devlette sınıf farkı bulunmamaktadır. Belçikalılar kanun önünde eşittir ve kanunun özel durumlar için öngördüğü istisnalar hariç, kamu ve askerlik hizmetini ifa için atanabilmektedir. Kadın erkek eşitliği teminat altına alınmıştır.

Madde 11. Belçikalılara tanınmış hak ve özgürlüklerin kullanımı ayırım gözetilmeksizin sağlanmalıdır. Bu amaçla, kanunlar ve federal kanunlarda özellikle ideolojik ve felsefi azınlıkların hakları ve özgürlükleri teminat altına alınmıştır.

02

Belçika, ayrımcılığa karşı mücadelesinde, ilk adımını 1975 yılında, Birleşmiş Milletler 1965 tarihli “Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme”yi kabul ederek atmıştır.

Bu doğrultuda, 30 Temmuz 1981 tarihinde, Belçika “İrkçilik ve Yabancı Düşmanlığı Temelli Bazı Eylemleri Suç Sayan Yasa”yı çıkarmıştır. Bu yasa ile bir kişi veya gruba karşı ırk, soy, etnik veya ulusal köken temelinde ayrımcılık yapmak ve ayrımcılık yapmaya teşvik etmek suç kabul edilmiştir.

Daha sonra 1981 yasasının kapsamı, 12 Nisan 1994 tarihli yasayla genişletilmiştir. Bu yasayla, ilk defa, ayrımcılığın tanımı yasal düzeyde yapılmış ve iş yerinde yapılan ayrımcılık suç olarak düzenlenmiştir.

Bu düzenlemelerin devamında Belçika, 2000 yılı (2000/43 / EG; (2000/78 / EG) AB Direktiflerini iç mevzuata entegre etmek amacıyla, 25 Şubat 2003 tarihinde Ayrımcılıkla Mücadele Yasasını çıkarmıştır.

2003 yasının kapsadığı hususlardan bazıları şunlardır:

- Mal ve hizmetlerin tedariki veya kamuya sunulmasında her türlü ayrımcılık yasaktır.
- Özel ve kamu sektörlerinde iş başvurusu yapan adayların seçilmesi, işe alınması ve terfi ettirilmesinde ya da çalışma koşullarında ayrımcılık yapılamaz.
- Resmi tutanak veya belgeler ayrımcı bir dil içeremez.
- Ayrımcı ifadelerin yayılması veya yayımlanması yasaktır.
- Herkes, halka açık her türlü etkinliğe katılabilmelidir.

Yasanın getirmiş olduğu imkanlardan bazıları da şu şekildedir:

- Yargıç ayrımcılığın durdurulmasına karar verebilir.
- Ayrımcılık durumunda ispat yükü, ayrımcılık yaptığından şüphelenilen kişidedir.
- İşverenine karşı şikâyetle bulunan işçi, geçici olarak korunur.

Ayrımcılıkla mücadele konusunda 2003 yasının getirmiş olduğu koruma sistemiyle güvence altına alınan ayrımcılık sebepleri, Avrupa direktiflerinininkinden daha fazladır. Örneğin Belçika'daki yasa "servet" temelli ayrımcılığı da kapsamına almaktadır. Kanun bu geniş koruma sistemine, 1981 yasının düzenlemelerini tamamlayarak ulaşmıştır.

Yasanın yenilikçi düzenlemelerine göre artık, bir şahsa ayrımcılık yapılmasını emreden kişi de cezalandırılacaktır. Ayrıca yasa, sadece bireyleri değil, grupları da koruma kapsamına almakta ve iş müfettişlerine ayrımcılık şikayetlerini inceleme imkanını sunmaktadır.

Netice itibarıyla, 1981 yası doğası gereği suç faillerini cezalandırmayı amaçlamakta, 2003 yası ise mağdurlara daha etkili bir koruma sağlamayı hedeflemektedir. 2003 tarihli yasa, 25 Şubat 2005'te yürürlüğe girmiştir. Kısa bir süre sonra da kapsamı daha da genişleten ve ayrımcılıkla mücadele mekanizmalarını güçlendiren yeni bir yasa hızla yürürlüğe girmiştir. Bu, 25 Şubat 2003 tarihli yasanın yerini alan ve belirli sorunlarla mücadele etmeyi amaçlayan 10 Mayıs 2007 tarihli yasadır.

Bu yeni yasada, 12 ayrımcılık nedenine yer verilmekte olup yasanın amacı

- yaş,
- cinsel yönelim,
- medeni durum,
- doğum,
- servet,
- dini inanç veya felsefi düşünce,
- siyasi görüş,
- dil,
- mevcut veya gelecekteki sağlık durumu,
- engellilik durumu,
- fiziksel veya genetik özellikler veya
- sosyal geçmiş

temelli ayrımcılığa» karşı mücadele etmektir.

Bu yasa ayrıca, dolaylı ayrımcılık, ayrımcılık emri ve taciz ile ilgili düzenlemelere yer vermektedir. Aynı zamanda yasa, cinsel taciz ve engelliler için barınma imkanlarının olmaması hususlarını da düzenlemektedir.

Özetlemek gerekirse, mevcut durumda Belçika’da ayrımcılıkla mücadele mevzuatını oluşturan üç federal yasa vardır:

- “Cinsiyet” yasası (7 Mayıs 1999 tarihli yasanın yerini almıştır),
- “İrkçilikle Mücadele” yasası (1981 yasasının yerine geçmiştir),
- “Ayrımcılıkla Mücadele” yasası (25 Şubat 2003 tarihli yasanın yerine almıştır).

Bu düzenlemeler, ayrımcılığın yasaklandığı ve cezalandırıldığı toplam 19 korunan kişisel özelliğe yer vermektedir. Bunlar:

- Cinsiyet Yasası: cinsiyet.
- İrkçilikle Mücadele Yasası: milliyet, etnik veya ulusal köken, ırk, ten rengi ve soy.
- Ayrımcılıkla Mücadele Yasası: zihinsel ve bedensel engellilik, dini inanç veya felsefi düşünce, cinsel yönelim, yaş, servet, medeni durum, siyasi görüş, sağlık durumu, fiziksel veya genetik özellik, doğum, sosyo-ekonomik durum ve dil şeklindedir.

Mevzuat, düzenlemelerin uygulanması bakımından kamu ve özel sektörün tamamını kapsamaktadır. Ayrımcılığın yasak olduğu alanlara örnek olarak aşağıdakiler verilebilir:

- Mal ve hizmetlere erişim,
- Sosyal güvenlik,
- Sosyal yardımlar,
- Tamamlayıcı sosyal güvenlik programları,
- Çalışma ortamı,
- Resmî belgelerdeki ifadeler,
- Bir işçi veya işveren kuruluşuna üyelik ve katılım,
- Meslek örgütlerine üyelik veya katılım,
- Halka açık ekonomik, sosyal, kültürel veya politik faaliyetlere erişim veya katılım,

- İş teklifleri, işe seçim kriterleri, işe kabul, terfi, iş sözleşmesi, maaş, sosyal güvenlik vb. istihdama ilişkin tüm hususlar.

Diğer bir ifadeyle, mevzuatın belirlemiş olduğu bu alanların tamamında şahısların koruma altına alınmış 19 özelliğinden dolayı ayrımcılığa uğraması yasal düzeyde yasaklanmıştır.

Ayrıca Belçika hukukunda, çalışma ortamlarında, çalışanlara fiziksel veya psikolojik zararlar veren, şiddet, ayrımcılık ve cinsel taciz durumlarında, mağdurlara tazminat ödenmesini sağlayan özel bir yasal düzenleme de vardır. Bu yasa, «İşyerinde Psikososyal Riskler Yasası» olarak adlandırılmaktadır.

AYRIMCILIK TÜRLERİ NELERDİR?

Doğrudan Ayrımcılık

Yasalarca korunan bir özelliğe sahip olan bir kişiye, benzerlerine oranla olması gerektiğinden farklı davranılmasıdır.

Kişinin sadece ten renginden dolayı işe alınmaması doğrudan ayrımcılığa örnek olarak gösterilebilir.

03

Dolaylı Ayrımcılık

İlk bakışta tarafsız gibi görünen bir düzenleme neticesinde ayrımcı etkilerin ortaya çıkmasıdır.

Bir kafenin, evcil hayvanların girişine izin vermemesi, zaruri olarak rehber köpeği eşliğinde gezmek durumunda olan görme engelli bir bireyin kafeye girmesine mâni olacaktır. Bu durum, kafe sahibinin dolaylı olarak görme engelli kişilere ayrımcılık yapması sonucunu doğurmaktadır.

Ayrımcılık Talimatı

Bir kişinin, bir diğerine, yasayla korunan özelliklere sahip bireylere ayrımcılık yapması talimatı vermesidir.

Örneğin, bir müşterinin işveren veya çalışanlara yabancı kökenli kişileri işe almamalarını söylemesi, ayrımcılık talimatı kabul edilir.

Ayrımcı Taciz

Kişilerin onurunu zedeleyen, düşmanca ve/veya aşağılayıcı durumların yaşandığı ortamlar yaratan davranışlardır.

Örneğin, bir amirin, yabancı kökenli bir çalışana karşı tekrar eden bir biçimde ırkçı sözler söylemesi veya şakalar yapması ayrımcı tacizdir.

Ayrımcılığa, Nefrete, Şiddete ve Nefret Suçuna Teşvik

İnsanları, bireylere veya gruplara karşı ayrımcılık yapmaya veya nefret ve şiddet eylemleri gerçekleştirmeye teşvik etmek yasaktır. Örneğin, sosyal medyada insanları Müslümanlara fiziksel zarar vermeye veya onları dışlamaya teşvik etmek yasaktır.

Makul Düzenleme Eksikliği

Yasa, engelli bireyler de dahil olmak üzere, herkesin mal, hizmet veya imkanlara erişim sağlayabilmesi için ilgili merciler tarafından düzenlemelerin yapılmasını ve önlemlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, engelli bir kişinin bir işte çalışması, eğitim görmesi veya bir gösteriye gidebilmesi için ilgili merci ve makamların gerekli tedbirleri alması gerekir.

Örneğin, engelli bir kişinin uygun çalışma ekipmanları sayesinde iş hayatına atılabilmesinin mümkün olması durumunda, yetkili mercilerin gerekli önlemleri alması gibi.

HANGİ ŞARTLAR ALTINDA AYRIMCILIK YAPILMASI MÜMKÜNDÜR?

Kanun, belirli durumlarda toplumun korunması gereken gruplarına ayrıcalık tanınmasına izin vermekte olup, buna pozitif ayrımcılık denir. Bu şekilde, bu kişi veya grupların toplumun diğer fertleriyle eşit bir duruma gelebilmeleri sağlanmaktadır. Pozitif ayrımcılık mesleki temelli olabilir.

04

Örneğin, bir ajansın cilt yaşlanmasına karşı kozmetik ürünleri tanıtmak için görece yaşlı bir manken seçmesi pozitif ayrımcılıktır.

Prensip olarak, özel bir gerekçeye dayanmadıkça, kişi veya gruplar arasında muamele farklılığının yapılması yasaktır.

Ayrımcılık yasağına 5 durum istisna oluşturmaktadır:

- Olumlu eylem tedbirleri;
- Yasa gereği öngörülen durumlar;
- Mesleki gereklilikler;
- Cinsiyet, ırk, ten rengi, soy, ulusal veya etnik köken nedeniyle oluşabilecek durumlar;
- Yaş, cinsiyet, dini inanç ve felsefi düşünce temelinde oluşabilecek özel nedenler.

Söz konusu, pozitif ayrımcılık politikaları, fırsat eşitliğinin sağlanamayacağına ilişkin belirgin bir endişeden dolayı, eşitliğin korunmasını amaçlamaktadır.

Pozitif Ayrımcılık Örnekleri:

Okullar

30 Haziran 1998 tarihli “Pozitif ayrımcılık” kararnamesi, pozitif ayrımcılığın uygulanması yoluyla, tüm öğrencilerin eşit fırsatlara sahip olmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Amacı, azınlıkların yer aldığı ilk ve orta dereceli okullara ek kaynaklar sağlamaktır. Bu ödenek, okullarda şiddetin ve devamsızlığın önlenmesi amacıyla tahsis edilmiştir.

Şirketler

Belçikalı şirketler, belirli koşullar altında, engelliler, yabancı kökenliler veya 50 yaş üstü kişiler gibi nüfusun belirli gruplarının istihdamını teşvik edebilmek için olumlu tedbirler alabilirler. Bu durumda, pozitif ayrımcılıktan değil, olumlu eylem tedbirinden bahsedilir.

Bununla birlikte, bir şirket, iş hayatında az temsil edilen bir gruptan olan adaya iki koşulda öncelik verebilir. İlk olarak, adayın diğer adaylara kıyasla eşdeğer beceri, yetenek ve niteliklere sahip olması gerekmektedir. Ayrıca, bu önceliğin otomatik bir şekilde yapılmaması gerekir. Böylece, şirketler olumlu eylem tedbirleri olarak, diğer adaylara karşı ayrımcılık yapmadan toplumun belirli gruplarına destek sağlamaktadırlar.

Örneğin, bir şirket, genç meslektaşlarına ayak uydurabilmesi için mesai saatleri içerisinde yaşlı çalışanlara ek bilgisayar dersleri düzenleyebilir. Başka bir örnek olarak, bir şirket staj kontenjanlarının bir kısmını daha dezavantajlı gruplardan gelen öğrencilere ayırabilir. Ancak, stajlarının tamamlanmasından itibaren, bu gençlerin, şirkette istihdamı için, diğer adayların geçmek zorunda oldukları sınavları başarmaları gerekecektir. Aksi takdirde, olumlu eylem tedbiri bir ayrımcılığa dönüşebilir.

EN SIK RASTLANAN AYRIMCI UYGULAMALAR NELERDİR?

Etnik veya Ulusal Kaynaklı Ayrımcılık

Belçika toplumunda en sık rastlanan ayrımcılık türlerinin başında etnik veya ırksal nedenlerle kişi veya grupların uğramış olduğu ayrımcılık gelir.

05

Bu tür ayrımcılığa uğrayan grupları veya kişileri belirleyen tek resmi gösterge vatandaşlıklarıdır. İstihdam ve İşgücü Piyasası Genel Müdürlüğü, yabancı işçi sayısı, düzensiz göç, kaçak işçiler ve mültecilere ilişkin verileri sunmaktadır. Bu veriler, istihdam oranı, işsizlik oranı, iş arama süresi, uzun süreli işsizlerin iş arayanlar arasındaki payı veya vatandaşlıklarına göre çalışanların ve serbest meslek sahiplerinin payını göstermektedir.

Söz konusu verilerin elde edilebilmesi için, diğer bir kaynak Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün düzenlemiş olduğu anketlerdir. Bu anketlerde, rastgele bir grup seçilir ve bu kişilerin istihdam durumlarıyla ilgili üç ay arayla iki kez anket yapılır. Anket sonuçları, yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, sektör (tarım, sanayi, hizmetler), statü (memur, özel sektörde çalışan) veya bölgeye göre ayrılarak kamuoyuyla paylaşılır.

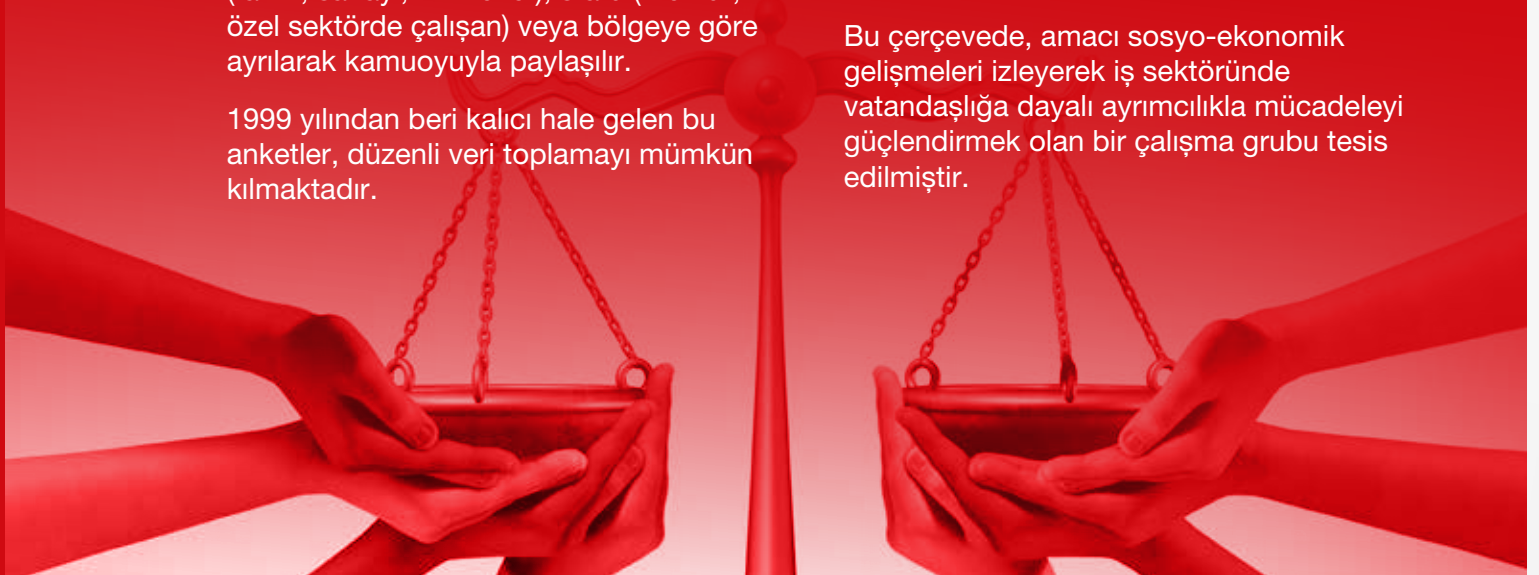
1999 yılından beri kalıcı hale gelen bu anketler, düzenli veri toplamayı mümkün kılmaktadır.

Ayrıca, anket sonuçlarından katılımcıların sadece vatandaşlıklarının değil, doğmuş oldukları ülkelerin de belirlenmesi mümkündür.

Anket sonuçlarının ortaya çıkardığı üzere, yabancıların işsizlik oranı, yerli vatandaşlara oranla daha yüksektir. Bu çerçevede işsizlik oranının yüksek olduğu yabancı gruplar Faslı, Türk, Kongolu ve Cezayirli olarak karşımıza çıkmaktadır.

İş dünyasında yaşanan bu dengesizliği gidermek adına, Temmuz 2005'te, istihdam üzerine düzenlenen bakanlıklar arası konferansta, Fırsat Eşitliği ve Irkçılıkla Mücadele Merkezi'ne etnik kökene dayalı istatistiklerin oluşturulabilmesi için göçmenleri temsil eden dernek ve kişilerle istişare etme talimatı verilmiştir.

Bu çerçevede, amacı sosyo-ekonomik gelişmeleri izleyerek iş sektöründe vatandaşlığa dayalı ayrımcılıkla mücadeleyi güçlendirmek olan bir çalışma grubu tesis edilmiştir.

Cinsiyet Temelli Ayrımcılıklar

Karşılaşılan en yaygın diğer bir ayrımcılığın temelinde cinsiyet farklılığı yer almaktadır. Bu ayrımcılık türüyle mücadele ve kadın erkek eşitliğini teşvik eden programlar hazırlama görevlerini yerine getirmesi amacıyla Kadın Erkek Eşitliği Enstitüsü kurulmuştur.

Enstitünün ana faaliyet alanları arasında aşağıdakiler sayılabilir:

Ücret farkının analizi: Belçika federal hükümetinin talebi üzerine, İstihdam ve Sosyal İşler Enstitüsü ile Kadın Erkek Eşitliği Enstitüsü, Belçika'daki ücret farkıyla ilgili yıllık rapor hazırlamaktadır. Rapor, ücretlerin yapısı ve dağılımı esas alınarak gerçekleştirilen anket ve Avrupa göstergeleri temel alınarak hazırlanmaktadır. 2006 yılında yayımlanan ilk rapor, kadınların ücretleri ile erkeklerin ücretleri arasındaki farkın ortalama %15 olduğunu göstermiştir.

Siyasete katılma ve siyasi karar verme: Enstitü, kadınların liderlik ve karar alma makamlarındaki mevcudiyetini ölçmek amacıyla Ocak 2007'de, erkeklerin ve kadınların Belçika siyasetine katılımı başlıklı bir rapor yayımlamıştır. Belçika genelinde alınan tedbirlerle, kadınların siyasi makam ve merciler ile danışma organlarındaki temsilinin ne ölçüde güçlendirildiği ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Aile içi şiddet: 2001 yılında Belçika hükümeti Kadına Yönelik Şiddete Karşı Ulusal Eylem Planı'nı başlatmış, 2003 yılının sonunda ise, Ulusal Eylem Planını değerlendirme görevini Kadın Erkek Eşitliği Enstitüsüne vermiştir.

Dini İnanç Ve Felsefi Düşünceye Dayalı Ayrımcılıklar

Belçika toplumunda yaygın olarak karşılaşılan diğer bir ayrımcılık türü, dini inanç ve felsefi düşünceye dayanmaktadır. Fırsat Eşitliği ve Irkçılıkla Mücadele Merkezi'nin web sitesi, bu tip ayrımcılığın temeline ilişkin herhangi bir çalışmayı rapor etmemektedir. Halbuki Avrupa'da inanç farklılıklarının doğurduğu sorun ve ayrımcılıklar göz önünde bulundurulduğunda bu ayrımcılık türünün Merkez tarafından hassas bir şekilde ele alınması beklenmektedir. Nitekim, Eurobarometer 263 çerçevesinde anket katılımcılarının %60'ı Belçika'da din ve inanca dayalı ayrımcılığın yaygın olduğuna inanmaktadır. Bu ayrımcılık türünün Avrupa ortalaması ise %44 civarındadır.

2006 yılında, Merkez, bu tür ayrımcılığa dayalı 75 vaka belirlemiştir. Bu sayı, kaydedilen şikayetlerin sadece %5'ini oluşturmaktadır. Avrupa Birliği'ndeki Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı İzleme Merkezi (European monitoring centre on racism and xenophobia), Avrupa Birliği'nde Müslümanlar: Ayrımcılık ve İslamofobi adlı raporunda, Müslümanlara karşı yapılan ayrımcılığın genel olarak yabancılara karşı nefret hissi ve ırkçılıktan kaynaklandığı belirtilmektedir. Bu nedenle, genel başlık olarak ırk veya etnik kökene dayalı ayrımcılıkla ilgili kaydedilen şikayetler ve istatistikler içinde İslamofobi veya antisemitizm ile ilgili özel ayrımcılık vakalarının da yer alıyor olması muhtemeldir.

TAKİP EDİLMESİ GEREKEN SÜREÇLER VE BAŞVRULACAK YAŞAL MERCİLER NELERDİR?

06

1. Acil bir durumda, 101 (acil polis yardımı), 112 (Avrupa acil durum telefon numarası) veya 103 (Siber zorbalık irtibat noktası) ile iletişime geçilmelidir.
2. Olay en yakın polis karakoluna ihbar edilebilir.
3. Ayrıca UNIA (Fırsat Eşitliği ve Irkçılıkla Mücadele Merkezi), ırkçılık ve ayrımcılıkla mücadele yasalarının ihlaline ilişkin bireysel şikâyetleri alma ve bunlarla ilgilenme yetkisine sahiptir. Belçika'da ayrımcılığa uğradığını hisseden veya ayrımcılığa tanık olan herkes UNIA'ya başvurabilir. Bu kurum, ayrımcılığa uğradığını düşünen kişinin rızasıyla yasal işlem başlatabilir veya davaya katılabilir. UNIA başka bir çözüm yolunun kalmaması durumunda sadece sınırlı sayıda davayı mahkemeye taşımaktadır. UNIA'nın şikâyetleri nasıl değerlendirdiği konusunda kendi sitesindeki açıklamalardan yararlanılabilir.
4. UNIA haricinde ırkçılık ve ayrımcılıkla mücadele etmek üzere kurulan diğer bir kurum MRAX'dır (Irkçılık, Antisemitizm ve Yabancı Düşmanlığına Karşı Hareket). MRAX'ın şikâyetlerin kabulü, dinlenilmesi, destek verilmesi, tavsiyelerde bulunulması, davaların oluşturulmasında yardım, uzlaştırma, arabuluculuk ve bazen yasal işlemlerin takibi adına hizmet sunan bir hukuk hizmeti / Şikâyet Ofisi vardır. Şikâyetler söz konusu ofis yardımıyla takip edilebilir.
5. Yukarıda belirtilenlerin haricinde spesifik yardım kurumları da söz konusudur. Örnek olarak Kadın Erkek Eşitliği Enstitüsü (IEFH), kadın erkek arasındaki ayrımcılığa ilişkin şikâyetleri kabul etme ve işleme koyma yetkisine sahiptir. Özellikle bu bağlamda cinsiyete dayalı bir ayrımcılık kurbanı olan kişiler doğrudan Enstitüye müracaat edebilir.
6. Ayrıca, Mağdur Destek Hizmetleri mekanizmasından veya *victim-support.eu* web sitesinde sunulan hizmetlerden faydalanılabilir.
7. Mağdur kalınan ayrımcılığın türüne göre suç duyurusunda bulunmak suretiyle savcılık makamı harekete geçirilebilir. Özellikle hukuksal süreçlerin başlatılması ve takibinde bir avukatın yardımına başvurulması önerilmektedir. Belçika'da ayrımcılık mağduru ve tanıklar, şikâyette bulunur bulunmaz misillemeye karşı koruma altına alınmaktadır. Ayrıca şikâyette bulunan kişilerin haklarında onlara zarar verebilecek, örneğin işten çıkarma gibi, bir işlem yapılamamaktadır.
8. Yukarıda bahsedilen Unia, Mrax, Kadın Erkek Eşitliği Enstitüsü gibi kurum ve kuruluşlara her hâlükârda haber verilmesi faydalı olabilir. Çünkü şikâyetler başarısız olsa bile elde edilen veriler daha önemli bir dava oluşturmak için kullanılabilir. Ayrıca bu şikâyetler sayesinde ülkede yapılan ırkçılık ve ayrımcılık olayları genel düzeyde takip edilebilmektedir.

Ayrımcılığın İspatı

Hukukta genel kural, iddia sahibinin iddiasını kanıtlaması gerektiğidir. İrkçilik ve ayrımcılık durumlarında kanun koyucu mağdurun lehinde farklı bir ispat yükü öngörmektedir.

Kanıt sunması gereken kişi, ayrımcı fiili işleyen kişi olup mağdur değildir. Diğer bir ifadeyle fail ayrımcılık yapmadığını ispat etmek durumundadır. Mağdur, davasını desteklemek için ayrımcılığa ilişkin kanıtları (mektuplar, tanıklıklar, notlar, raporlar, vb.) sunabilmektedir.

Öngörülen Ceza

Belçika hukukuna göre ayrımcılığın faili, tazminat ödemeye, hapis ve para cezalarına mahkûm edilebilmektedir.

Ayrımcılık suçu faili için öngörülen ceza, bir aydan bir yıla kadar hapis ve/veya 50 € ile 1.000 € arasında değişebilen para cezasıdır. Kanunun öngörmüş olduğu bazı durumlarda, cezalar iki katına çıkarılabilmektedir.

Ayrımcılık suçunun bir kamu görevlisi tarafından işlenmesi durumunda hükmedilecek hapis cezası iki aydan iki yıla kadar değişebilmektedir.

İstihdamda ayrımcılık yapılması durumunda öngörülecek tazminat, 6 aylık brüt ücrete kadar çıkabilmektedir.

Diğer taraftan, ırkçılık veya ayrımcılık suçundan hüküm giymiş bir kişi, seçilme hakkından yoksun bırakılabilmektedir. Seçilme hakkından yoksunluk süresi kararla belirlenmektedir. Söz konusu kişinin halihazırda milletvekilliği gibi siyasi bir görevinin olması durumunda mahkeme, siyasi haklardan yoksun kalınacak zamanı tespit edebilmektedir.

KURUMSAL AKTÖRLER KİMLERDİR?

Fırsat Eşitliği ve Irkçılıkla Mücadele Merkezi (UNIA)

Ayrımcılığa karşı mücadeleden sorumlu aktör, 15 şubat 1993 tarihli Kanunla tesis edilen Fırsat Eşitliği ve Irkçılıkla Mücadele Merkezi'dir (Centre pour l'galit des Chances et la Lutte contre le Racisme). Bu Merkez, 1989'da kurulan Kraliyet Göçmenlik Politikası Komisyonu'nun yerine geçmiş olup kamu ve sivil toplum arasında çok önemli bir rol oynamaktadır.

10 Mayıs 2007 tarihli Kanun, Merkezin misyonunun, "eşit fırsatları teşvik etmek ve kanunda belirtilen kategorilere dayalı her türlü ayırım, dışlama ve kısıtlamayla mücadele etmek" olduğunu ifade etmektedir.

07

Merkez, kendisine yüklenmiş görevleri icra ederken kısmen veya tamamen aynı misyona sahip olan kurum ve kuruluşlarla diyalog ve iş birliği ruhu içerisinde çalışmalar yürütmektedir.

Merkezin geliştirmiş olduğu politikalar arasında en dikkat çekici olanı entegrasyon politikasıdır. Federal Sosyal Entegrasyon Bakanının talebi üzerine Merkez, Topluluklar ve Bölgeler ile istişare halinde, Belçika için “Ulusal İrtibat Noktası” olarak hareket etmeye başlamıştır. Böylece Merkez, çok kültürlülük politikasıyla, her alanda hareket etmesi gereken bir otorite haline gelmiştir.

Merkez, Kadın Erkek Eşitliği Enstitüsü tarafından ele alınan cinsiyet ayrımcılığı dışındaki tüm ayrımcılık türlerine yönelik çalışmalar yürütebilmektedir.

Kadın Erkek Eşitliği Enstitüsü

Bu Enstitü, 16 Aralık 2002 tarihli Kanunla kurulmuştur. Enstitünün görevi; “kadın erkek eşitliğine saygı gösterilmesini sağlamak, cinsiyete dayalı her türlü ayrımcılık ve eşitsizlikle mücadele etmek ve bütüncül bir yaklaşıma dayalı araç ve stratejiler geliştirmektir”.

Kanunun vermiş olduğu yetkiye dayanarak Enstitü, kadın erkek eşitliğini güvence altına alan yasaların uygulanmasına ilişkin uyuşmazlıklarda yasal yollara başvurabilmektedir.

Enstitü, özellikle 7 Mayıs 1999 tarihli Kadın Erkek Arasında Eşit Muamele Yasası temelinde, çalışma koşulları, istihdam ve terfi fırsatlarına erişim ile sosyal hizmetlere erişim konularında cinsiyet temelli ayrımcılık bağlamında hareket etme yetkisine sahiptir. Ayrıca, hamilelik ve annelik, cinsiyet değişikliği (transseksüellik) ve cinsel taciz konuları da dahil olmak üzere cinsiyete dayalı ayrımcılık mağdurlarına yardım etme yetkisine sahiptir. Enstitü, kadın erkek arasındaki ayrımcılıkla mücadeleyi amaçlayan 10 Mayıs 2007 tarihli yeni yasayla, artık cinsel taciz olaylarına karşı da harekete geçebilme yetkisine sahip olmuştur.

Ancak Enstitünün müdahale alanı federal konularla sınırlıdır. Bu nedenle toplulukların (örneğin eğitim, kültür) veya bölgelerin (örneğin mesleki rehberlik, toplu taşıma) yetki alanına giren alanlar Enstitünün yetkisi dışında kalmaktadır. Bu nedenle Enstitünün eylem kapasitesi, özellikle kadın erkek eşitliğini garanti etmeyi amaçlayan ceza yasaları ile diğer federal yasalara yönelik ihlalleri düzeltmeyi amaçlamaktadır.

Enstitünün alanıyla ilgili yasal yollara başvurabilme kapasitesinin de oldukça geniş olduğu görülmektedir. Cinsiyet temelli ayrımcılığın söz konusu olduğu durumlarda Enstitü mağdurla birlikte ve/veya mağduru izniyle onun adına yasal işlem başlatabilmektedir. Ayrıca, cinsiyete dayalı ayrımcılığa karşı mücadeledeki yasal yetkisi sayesinde, kadın erkek eşitliğinin korunması adına belirlenen, mağdursuz davalar da başlatabilmektedir.

BAZI EMSAL KARARLAR

Ayrımcılıkla mücadeleyle ilgili söz konusu teorik ve pratik açıklamalardan sonra yeni yasanın uygulamasını simgeleyen dört emsal karardan bahsetmek yerinde olacaktır.

08

Brüksel Ticaret Mahkemesinin AC 6952/2004 sayılı dosyaya ilgili vermiş olduğu 7 Mart 2005 tarihli karar

Bu karar, “yaşa” dayalı ayrımcılıkla ilgili olup sigortacılık alanındaki düzenlemeler hakkında verilmiştir.

2005 yılı mart ayının sonunda Brüksel Ticaret Mahkemesi, hastalık sigortasıyla ilgili bir tüketici derneği tarafından ayrımcılıkla mücadele yasası temelinde yapılan başvurunun üzerine, ilgili sigorta şirketinin yaşlı kişilere yönelik ayrımcılık yaptığını hükmetmiştir.

Mahkeme, sigorta şirketinin poliçe sahibi yaşlı kişilerin primlerini genç kişilerin primlerinden daha fazla artıramayacağına karar vermiştir. Bu karar, sigortacılar ve poliçe sahipleri için ciddi mali sonuçları olan bir durum ortaya çıkarabileceği gibi tüm sigorta şirketlerinin prim hesaplama oranlarını yeniden gözden geçirmesine neden olabilecektir.

Nivelles Asliye Hukuk Mahkemesinin 19 Nisan 2005 tarihli kararı

Bu karar, “cinsel yönelime dayalı” ayrımcılığa ilişkindir. Dava konusu olayda eşcinsel bir çift konut kiralamak amacıyla bir emlakçıya müracaat etmiştir. Araştırmalar neticesinde beğenmiş oldukları villa için depozito ödemişler ve kira sözleşmesini imzalamak üzere ev sahibinin onayını beklemişlerdir. Villa sahibi emlakçı aracılığıyla vermiş olduğu cevabında villayı heteroseksüel bir çifte kiralamak istediğini beyan etmiştir.

Söz konusu durumu ayrımcı bir uygulama olarak değerlendiren Nivelles Mahkemesi, mülk sahibini 100 avro para cezasına çarptırılmış, aynı zamanda ev sahibine söz konusu ayrımcılığı durdurması yönünde talimat vermiştir. Yargılama süreci tamamlanıncaya kadar villa başka kişilere kiralanmış olduğundan mahkeme kararı davacılar açısından pratikte herhangi bir fayda sağlamamıştır. Bununla birlikte, cinsel yönelime dayalı ayrımcılık kategorisi açısından son derece önemli bir emsal karar olmuştur.

Brüksel Asliye Hukuk Mahkemesinin 3 Haziran 2005 tarihli kararı

Bu karar, “etnik kökene” dayalı ayrımcılığa ilişkindir. Dava, ayrımcılıkla mücadele yasasınca öngörülen bir prosedüre göre hukuk davası olarak MRAX (İrkçılık, Antisemitizm ve Yabancı Düşmanlığına Karşı Hareket) tarafından açılmıştır.

Haziran 2005’te, Brüksel Asliye Mahkemesi, konut kiralama talepleri reddedilen bir çiftin etnik kökene dayalı ayrımcılık kurbanı olduğuna hükmetmiştir.

Kararda, ev sahibi tarafından resmi olarak öne sürülen gerekçeler farklı olmasına rağmen, çiftin yabancı kökenli olmaları nedeniyle daire kiralama taleplerinin reddedildiği tespit edilmiş ve bu durumun ayrımcılıkla mücadele yasasının ilgili hükümlerine aykırılık teşkil ettiği sonucuna varılmıştır. Somut olayda yabancı kökenli çiftten sonra daireyi kiralama talebinde bulunan Belçikalı kişinin talebinin olumlu karşılanması ayrımcılık yapıldığı hususunu kanıtlayıcı unsur olarak kullanılmıştır.

Louvain Asliye Ceza Mahkemesinin 25 Ekim 2021 tarihli kararı

Ayrımcılıkla mücadele konusundaki en güncel yargı kararı Louvain Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 25 Ekim 2021 tarihinde alınmıştır. Dava konusu olayda Asya asıllı bir kadın etnik kökeni nedeniyle bir kitapçada sorgulanmış, hakarete uğramış ve tehdit edilmiştir. Mağdur kadın, olayı telefon kamerasıyla kaydetmiştir. Yapılan yargılama neticesinde sanık, mahkeme tarafından 4 ay hapis ve 800 Avro para cezasıyla cezalandırılmıştır.

Kurum Adı	İletişim Bilgileri
Polis	Telefon: 101 (acil polis yardımı) 112 (Avrupa acil durum telefon numarası) 103 (Siber zorbalık irtibat noktası)
UNIA (Centre pour l'Égalité des Chances et la Lutte contre le Racisme - Fırsat Eşitliği ve Irkçılıkla Mücadele Merkezi)	Telefon: 0800 12 800 (Belçika'dan) veya +32 (0)2 212 30 00 (yurtdışından) Faks: +32 (0)2 212 30 30 İnternet Sitesi: https://www.unia.be/fr/contacter-unia adresindeki raporlama formu kullanılabilir.
MRAX (Mouvement contre le Racisme, l'Antisémitisme et la Xénophobie - Irkçılık, Yahudi Düşmanlığı ve Yabancı Düşmanlığına Karşı Hareket Derneği)	Telefon: +32 (0)2 209 62 50 E-Posta: mrax@mrax.be İnternet Sitesi: http://mrax.be/wp/contact-3/ adresindeki raporlama formu kullanılabilir.
IEFH (Institut pour l'égalité des femmes et des hommes - Kadın Erkek Eşitliği Enstitüsü)	Telefon +32 (0) 2 233 44 00 E-Posta: egalite.hommesfemmes@iefh.belgique.be İnternet Sitesi: https://igvm-iefh.belgium.be/fr/contact adresindeki raporlama formu kullanılabilir.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŐI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŐKANLIĐI

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŐI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŐKANLIĐI

NEŐAM

Nefret Suçları ve
Ayrımcılıkla Mücadele

www.nesam.ytb.gov.tr